

คณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ

รายงานการประชุม

คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

ครั้งที่ ๖/๒๕๖๑

วันศุกร์ที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ เวลา ๑๓.๓๐ น.

ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๑ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น ๙
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษาฯ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

ผู้มาประชุม

๑.	ปลัดกระทรวงยุติธรรม
ศาสตราจารย์พิเศษวิศิษฏ์ วิศิษฏ์สรอรรถ	ประธานอนุกรรมการ
๒.	ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด
ร.ต.ท.อุทัย อาทิวา
อัยการพิเศษฝ่ายพัฒนากฎหมาย	อนุกรรมการ
๓.	ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรม
นายอภิพงษ์ ศานติเกษม	อนุกรรมการ
๔.	ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา
ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พ.ต.อ. คมกฤษ ไวสืบข่า
รองผู้บังคับการคดีอาญา	อนุกรรมการ
๕.	ผู้แทนสำนักงานศาลปกครอง
นางสมฤดี ธัญญสิริ
รองเลขาธิการสำนักงานศาลปกครอง	อนุกรรมการ
๖.	ผู้แทนสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
นายนราวิทย์ ศักดิ์เพชร
นิติกรชำนาญการ	อนุกรรมการ
๗.	ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นางสาวนริศรา แดงไผ่
ผู้อำนวยการกองกฎหมายกระบวนการยุติธรรม	อนุกรรมการ
๘.	ผู้แทนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
นางสาวสวาทวีร์ ชำนาญกิจ
ผู้ช่วยเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	อนุกรรมการ

๙. ผู้แทนสภาพนายความ
นายทัศนัย ไชยแขวง
อุปนายกฝ่ายต่างประเทศ อนุกรรมการ
๑๐. ผู้แทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ของภาครัฐซึ่งเป็นกรรมการใน
คณะกรรมการฯ อนุกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย วิสุทธิศักดิ์
คณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
๑๑. ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม อนุกรรมการ
นายวัลลภ นาคบัว
๑๒. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย อนุกรรมการและเลขานุการ
นางอุษา จันทลอย บุญเปี่ยม
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและกระบวนการยุติธรรม
๑๓. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายวัฒนกร สันนุ้ย
นิติกรชำนาญการพิเศษ
๑๔. ผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรมที่ได้รับมอบหมาย อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวเปรมมิศา หนูเรืองงาม
นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการพิเศษ

ผู้ไม่มาประชุม

๑. ผู้แทนสำนักงบประมาณ ติตราชการ
นายเอกสิทธิ์-ยุทธชัยวรกุล
๒. ผู้อำนวยการกองกฎหมายและระเบียบ ติตราชการ
ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการป้องกัน
และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
นายธรรมบุญ เรื่องดิษฐ์
รองเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.
๓. ผู้แทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ของภาคเอกชนซึ่งเป็นกรรมการ ติตราชการ
ในคณะกรรมการฯ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียรภาพ นาหลวง
ผู้แทนคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
๔. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบ ติตราชการ
ศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ดา ธนิตกุล
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
๕. ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งประธานอนุกรรมการให้ความเห็นชอบ ติตราชการ
ศาสตราจารย์ ณรงค์ ใจหาญ
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้เข้าร่วมประชุม

๑.	นางสิริมาพร เพชรประไพ
พนักงานคดีปกครองชำนาญการพิเศษ	สำนักงานศาลปกครอง
๒.	นายสรรพัชญ รัชตะวรรณ
อัยการผู้ช่วย	สำนักงานอัยการสูงสุด
๓.	นางสาวมานิตา วินิชาชีวะ
นักประชาสัมพันธ์ปฏิบัติการ	สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
๔.	นางสาวกัลยา ถ้ำทอง	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๕.	นางสาวฐิตานันท์ ศรีภัทรานุสรณ์	สำนักงานกิจการยุติธรรม
๖.	นางสาววรรณนธ์ บรรณมาศ	สำนักงานกิจการยุติธรรม

เริ่มประชุม เวลา ๑๓.๓๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานฯ แจ้งให้ที่ประชุมทราบ
ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ เรื่องรับรองรายงานการประชุม

ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้มีการประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งเวียนให้คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาแล้ว เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยเบื้องต้นไม่มีอนุกรรมการท่านใดขอแก้ไขรายงานการประชุม

มติที่ประชุม รับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑

ระเบียบวาระที่ ๓ เรื่องเพื่อทราบ

๓.๑ มติคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง การปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน และการจัดการข้อมูลประวัติการกระทำความผิดในกรณีทั่วไป

ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้มีมติในการประชุม ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑ เห็นชอบแนวทางในการปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน หรือนำประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชน โดยให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๘๔ พร้อมทั้งเห็นชอบในหลักการของการจัดการข้อมูลประวัติอาชญากรรมในกรณีทั่วไป และได้นำเสนอแนวทางในการปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนและการจัดการข้อมูลประวัติการกระทำความผิดในกรณีทั่วไปไปยังคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) เพื่อพิจารณา โดย กพยช. ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการฯ นำประเด็นอภิปรายไปพิจารณาดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

๑. การปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามมาตรา ๘๔ แห่งพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๒. การจัดการข้อมูลประวัติการกระทำผิดในกรณีทั่วไป ควรมีกฎหมายกลาง หรือแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในเรื่องของวิธีการจัดเก็บ หน่วยงานที่จัดเก็บ การเปิดเผย การลบหรือการทำลาย การอ้างอิง การปรับปรุงข้อมูลประวัติ การรักษาความปลอดภัย และการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในการนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมติ กพยช. ฝ่ายเลขานุการฯ ได้มีหนังสือประชาสัมพันธ์ เรื่อง การปกปิดประวัติการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้บังคับใช้กฎหมายปกปิดประวัติการกระทำผิดอาญาของเด็กและเยาวชนอย่างเคร่งครัดหรือห้ามนำประวัติการกระทำผิดอาญาของเด็กหรือเยาวชนไปพิจารณาให้เป็นผลร้ายหรือเป็นการเลือกปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมแก่เด็กหรือเยาวชนไม่ว่าทางใดๆ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๘๔ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวฯ รวมถึงการห้ามมิให้มีการโฆษณาหรือเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กหรือผู้ปกครองทางสื่อมวลชนหรือสื่อสารสนเทศ โดยเจตนาที่จะทำให้เกิดความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อื่นใดของเด็กหรือเพื่อแสวงหาประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบตามมาตรา ๒๗ แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เรียบร้อยแล้ว

ประเด็นอภิปราย

๑. การปกปิดทะเบียนประวัติอาชญากรรมกรณีที่เป็นเด็กและเยาวชนมีกฎหมายบัญญัติไว้แล้วแต่ยังไม่มีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด อีกทั้งประเด็นดังกล่าวยังไม่ได้มีเพียงสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้นที่รับผิดชอบ แต่ในบางเรื่องยังอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานอื่นด้วย อย่างไรก็ตามสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการปรับปรุงระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๓๒ การพิมพ์ลายนิ้วมือ บทที่ ๔ การคัดแยกและทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและรายการประวัติหรือบัญชีประวัติ ข้อ ๔.๒ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ไม่ให้เปิดเผยประวัติของคดีอาญาที่มีชื่อว่าเด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และได้นำเข้าสู่การพิจารณาของ กพยช. แล้วเห็นว่า ยังมีประเด็นไม่เพียงพอที่จะเสนอสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี เนื่องจากหน่วยที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและแก้ไขปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้องได้ จึงเสนอเป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินการตามกฎหมายที่มีอยู่โดยเคร่งครัดต่อไป

๒. กพยช. มีมติเห็นชอบให้มีกฎหมายกลางเกี่ยวกับการปกปิดทะเบียนประวัติอาชญากรรม โดยมอบหมายให้กลับมาศึกษากฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศและสิ่งที่ประเทศไทยควรจะสามารถทำได้ โดยเฉพาะเรื่องของเด็กที่มีกฎหมายบังคับใช้อยู่แล้ว จะต้องมีการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นหรือไม่ จึงมอบหมายให้คณะอนุกรรมการฯ ยกร่างกฎหมายหรือแนวทางการแก้ไขเพื่อเสนอ กพยช. และจะได้นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป โดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการจัดเก็บประวัติอาชญากรรมที่เป็น Criminal record เพราะในปัจจุบันประเทศไทยมีการใช้ว่า Criminal record แต่เป็นการจัดเก็บในประวัติของการกระทำความผิด เช่น การถูกหมายจับ การถูกแจ้งข้อกล่าวหา เป็นต้น ซึ่งในความหมายที่แท้จริงของคำว่า Criminal record คือ การถูกตัดสินว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิด จึงจะมีการจัดเก็บข้อมูลของบุคคลนั้นเป็นประวัติอาชญากรรม ส่วนข้อมูลอื่นๆ ที่เป็น Criminal activity ในบางเรื่องก็เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นเรื่องความลับที่ต้องพิจารณาว่าจะเปิดเผยได้มากน้อยเพียงใดด้วย อีกทั้ง Criminal record ยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบโดยเฉพาะ ทั้งนี้ มอบหมายให้ฝ่ายเลขานุการฯ จัดทำ Action Plan ในการดำเนินการตามช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

๓.๒ มติคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ เรื่อง สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ในการประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ ได้พิจารณาเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม และได้มีมติให้เสนอคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) พิจารณาข้อเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในเรื่องดังกล่าวทั้งในด้านการสอบสวนและการดำเนินคดี ด้านสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย ด้านการให้ความช่วยเหลือเหยื่อและผู้เสียหาย และด้านการพิจารณาและพิพากษาคดี เพื่อให้มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ และพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน รวมทั้งเพื่อให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญา สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เสียหายและประชาชนทั่วไปต่อกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนการให้ความรู้ ความเข้าใจ ขั้นตอนกระบวนการทางกฎหมายให้แก่ประชาชน โดยขอให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและพัฒนากระบวนการให้สอดคล้องกับข้อเสนอของคณะกรรมการชุดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมต่อไป โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการของ กพยช. ได้นำเสนอประเด็นสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ให้ กพยช. พิจารณา ในคราวประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยที่ประชุมมอบหมายให้คณะอนุกรรมการพัฒนา กฎหมายและการบังคับใช้ศึกษาเพิ่มเติมตามข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะของที่ประชุม ดังนี้

๑. ดำเนินการศึกษากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบตั้งแต่ขั้นก่อนการพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดี และการบังคับโทษ ว่ามีประเด็นใดบ้างที่สังคมยังไม่เชื่อถือ และประเด็นใดบ้างที่ยัง เป็นข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น ด้านกฎหมาย สภาพการปฏิบัติงานในพื้นที่จริง ข้อจำกัดขององค์กรและข้อเรียกร้องของสังคม เป็นต้น

๒. พิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามข้อค้นพบที่ได้โดยจะต้องครอบคลุมทั้ง ทางด้านเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน/เหยื่อ/จำเลย และประเด็นที่สังคมให้ความสำคัญเพื่อทำให้ประชาชนเกิดความ เชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

๓. ควรมีกลไกในการชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการสื่อสารกับ ประชาชนที่เหมาะสมกับช่วงเวลา

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้พิจารณามติที่ประชุมของ กพยช. แล้ว จึงได้มีการศึกษางานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ศึกษาสภาพปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนใน กระบวนการยุติธรรมจากคดีที่น่าสนใจที่ปรากฏจากสื่อมวลชน ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล รวมถึงในชั้นการบังคับโทษ เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นในกระบวนการ ยุติธรรมโดยจะเสนอเป็นวาระเพื่อพิจารณาต่อไป

มติที่ประชุม

รับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๔

เรื่องเพื่อพิจารณา

๔.๑ กรอบการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้มีมติเห็นชอบกรอบ แนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ จำนวน ๔ ด้าน พร้อมกฎหมายรายประเด็น ในการประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐ เพื่อวางทิศทางการดำเนินงานและผลักดันในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับ

การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปอย่างครบถ้วนและรอบด้าน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ และ ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ คณะอนุกรรมการฯ ได้ดำเนินการตามกรอบแนวทางทั้ง ๔ ด้านรวมถึงกฎหมายรายประเด็นซึ่งสามารถสรุปผลการดำเนินงานได้ ดังนี้

ด้านที่ ๑ การพัฒนากฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรมให้มีความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ

๑. สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สคก.) เสนอร่าง พ.ร.บ. หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. โดยมีสาระสำคัญตามที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบด้านที่ ๑ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา

๒. สาขากฎหมายที่ต้องพัฒนาทั้ง ๕ สาขา เป็นประเด็นกฎหมายที่สอดคล้องและต้องดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศทั้ง ๑๑ ด้าน

ในด้านที่ ๑ จึงเหลือเพียงการติดตามการพัฒนากฎหมายตามแผนปฏิรูปประเทศ

ด้านที่ ๒ การพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบังคับใช้กฎหมาย

๑. ร่าง พ.ร.บ. การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย พ.ศ. เป็นกฎหมายที่ต้องจัดทำตามแผนปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย โดยคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายได้มอบหมายให้สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรเป็นหน่วยงานดำเนินการยกร่าง โดยสถานะปัจจุบันอยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาซึ่งรวมกับร่างกฎหมายที่คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูปกฎหมายในระยะเร่งด่วนก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒. พ.ร.ฎ. การทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ ปัจจุบัน สคก. ได้เสนอร่าง พ.ร.บ. หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๑ ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา

ในด้านที่ ๒ จึงเหลือเพียงการพัฒนาเครื่องมือการประเมินผลด้านการบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้มีความครบถ้วนในทุกมิติ

ด้านที่ ๓ การเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้มีการจัดทำคู่มือแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ พัฒนาเว็บไซต์ “รู้กฎหมาย” (<http://lamp.oja.go.th/>) เพื่อให้มีเว็บไซต์ฐานข้อมูลกลาง และจัดทำชุดความรู้ในการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายในลักษณะ Box set

ในด้านที่ ๓ การดำเนินการต่อไปจะเป็นการติดตามการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้และสร้างวัฒนธรรมการยอมรับกฎหมายให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐผ่านการประเมินผล

ด้านที่ ๔ การบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้จัดส่งกรอบการบูรณาการงบประมาณด้านการพัฒนากฎหมายและบังคับใช้ให้คณะอนุกรรมการประสานแผนและกระบวนการยุติธรรมจัดทำกรอบแนวทางการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการเชิงยุทธศาสตร์แผนงานปฏิรูปกฎหมายและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ และ ๒๕๖๔

ในด้านที่ ๔ ฝ่ายเลขานุการฯ จะได้รวบรวมข้อเสนอโครงการการขอจัดสรรงบประมาณตามข้อเสนอกรอบแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายและการบังคับใช้ในแผนบูรณาการ

ปฏิรูปกฎหมายและพัฒนาระบบการยุติธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓ เสนอคณะอนุกรรมการฯ
พิจารณาคำขอในเบื้องต้นต่อไป

กฎหมายรายประเด็น

๑. การขึ้นทะเบียนล้งในกระบวนการยุติธรรม

ปัจจุบันกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอยู่ระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอนการ
เสนอระเบียบของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

๒. ร่างพระราชบัญญัติโนตารี พ.ศ.

ฝ่ายเลขานุการฯ ได้มีการประชุมหารือร่วมกับสภาทนายความเพื่อแจ้งสาระสำคัญ
และประเด็นที่ยังเป็นข้อจำกัดต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว โดยจะได้มีการหารือร่วมกันเพื่อติดตามความคืบหน้าและ
ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยเร็วต่อไป

๓. การปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชนและการ จัดการข้อมูลประวัติการกระทำความผิดในกรณีทั่วไป

กพยช. ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการฯ ทบทวนและศึกษาเพิ่มเติมในประเด็น
ได้แก่ การปกปิดประวัติการกระทำความผิดอาญาของเด็กและเยาวชน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้แก่
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการตามมาตรา ๘๔ แห่ง พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา
คดีเยาวชนและครอบครัวฯ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และการจัดการข้อมูลประวัติการกระทำความผิดในกรณี
ทั่วไป ควรมีกฎหมายกลาง หรือแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องของวิธีการจัดเก็บ
หน่วยงานที่จัดเก็บ การเปิดเผย การลบหรือการทำลาย การอ้างอิง การปรับปรุงข้อมูลประวัติ การรักษา
ความปลอดภัย และการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๔. สถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

กพยช. ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการฯ ดำเนินการศึกษาระบบการยุติธรรม
ทั้งระบบตั้งแต่ขั้นก่อนการพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดี และการบังคับโทษ ว่ามีประเด็นใดบ้างที่สังคม
ยังไม่เชื่อถือ และที่ยังเป็นข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทั้งในเชิงปริมาณ
และคุณภาพ เพื่อพิจารณาหาแนวทางแก้ไขปัญหามาตามข้อค้นพบที่ได้ โดยต้องครอบคลุมทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่
ผู้ปฏิบัติงาน/เหยื่อ/จำเลย และประเด็นที่สังคมให้ความสำคัญเพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อ
กระบวนการยุติธรรม และควรมีกลไกในการชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการสื่อสารกับประชาชน
ที่เหมาะสมกับช่วงเวลา

ฝ่ายเลขานุการฯ ขอเรียนว่า แนวทางการดำเนินการของคณะอนุกรรมการพัฒนา
กฎหมายและการบังคับใช้ทั้ง ๔ ด้าน ได้ดำเนินการครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว เหลือเพียงการติดตามและ
การดำเนินการเพิ่มเติม ฝ่ายเลขานุการฯ จึงขอเสนอกรอบแนวทางการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนา
กฎหมายและการบังคับใช้ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยจะแบ่งออกเป็น ๓ กรอบ คือ

กรอบที่ ๑ การติดตามการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและ
การบังคับใช้ โดยจะเน้นการติดตามความคืบหน้าของแนวทางการดำเนินการของคณะอนุกรรมการฯ ที่อยู่
ระหว่างดำเนินการ

กรอบที่ ๒ การดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการ
ยุติธรรม จากแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมที่ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๑
มีประเด็นเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ รวมถึงการจัดทำกฎหมายใหม่และ
แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิม ซึ่งมีความสอดคล้องกับภารกิจในการให้ข้อเสนอแนะและให้ความเห็นเกี่ยวกับ
การกำหนดนโยบายและแนวทางการบริหารงานยุติธรรมของ กพยช. ซึ่งจากการประชุมหารือร่วมกันระหว่าง

คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมและ กพยช. เมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ เพื่อหารือแนวทางการดำเนินงานตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมภายใต้กรอบการขับเคลื่อนภารกิจของ กพยช. ที่ประชุมได้เห็นชอบแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูลตลอดจนการยกย่องและการเสนอร่างกฎหมายที่คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมรับผิดชอบ และการจัดทำกฎหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมที่ประชุมเห็นว่ากฎหมายที่ต้องจัดทำตามแผนปฏิรูปประเทศฯ ที่ต้องจัดทำขึ้นใหม่และแก้ไขเพิ่มเติมจำนวน ๔๑ ฉบับ ซึ่งร่างกฎหมายที่มีความเกี่ยวข้องกับกระทรวงยุติธรรมและส่วนราชการอื่น จำนวน ๑๓ ฉบับ โดยที่การพัฒนากฎหมายตามแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมมีความสอดคล้องกับภารกิจของ กพยช. ในการดำเนินการเกี่ยวกับนโยบายและการพัฒนากระบวนการยุติธรรม รวมถึงการให้ข้อเสนอแนะและการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านกระบวนการยุติธรรม จึงเห็นควรที่จะได้มีการดำเนินงานร่วมกันระหว่างคณะอนุกรรมการฯ และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมทั้งในส่วนของพัฒนาาร่างกฎหมาย รวมถึงด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกฎหมายด้านกระบวนการยุติธรรม

กรอบที่ ๓ เรื่องรายประเด็น

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ กพยช. ได้เห็นชอบข้อเสนอในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่สำคัญในหลายประเด็น โดยยังคงมีเรื่อง ที่ กพยช. ได้ให้ความสำคัญและมอบหมายให้คณะอนุกรรมการฯ ศึกษาและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ได้แก่

๑. สถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๒. การจัดการข้อมูลทะเบียนประวัติการกระทำความผิดในกรณีทั่วไป โดยควรมีกฎหมายกลาง หรือแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องของวิธีการจัดเก็บ หน่วยงานที่จัดเก็บ การเปิดเผย การลบหรือการทำลาย การอ้างอิง การปรับปรุงข้อมูลประวัติ การรักษาความปลอดภัย และการเชื่อมโยงและบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๓. เรื่องอื่นๆ ที่อาจมีการมอบหมายจาก กพยช. ซึ่งฝ่ายเลขานุการฯ จะได้บรรจุทั้งสองเรื่องเป็นวาระการพิจารณาคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้พิจารณาในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ต่อไป

ประเด็นอภิปราย

๑. กรอบแนวทางการดำเนินงานที่ ๑ การติดตามการดำเนินงาน เห็นว่า ควรมีการปรับปรุงถ้อยคำ จากการติดตามการดำเนินงานเป็นการเร่งรัดการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อให้การดำเนินการในงบประมาณดังกล่าวเกิดผลสำเร็จ ซึ่งเป็นการเร่งรัดงานที่ยังคงค้างอยู่ให้เกิดผลมิใช่การติดตามการดำเนินงาน โดยนอกจากการเร่งรัดการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ แล้วควรพิจารณาว่าในปีงบประมาณ ๒๕๖๒ คณะอนุกรรมการฯ จะดำเนินอะไรเพิ่มเติมที่เป็นรูปธรรมและไม่กำหนดเป็นกรอบที่กว้างเกินไป

๒. คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้เป็นหลัก แต่การที่คณะอนุกรรมการฯ จะพิจารณากฎหมายฉบับใดได้ต้องเป็นกรณีที่ได้รับมอบหมายจาก กพยช. ด้วย ประกอบกับข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมไม่ได้กำหนดให้กฎหมายฉบับใดอยู่ในอำนาจการพิจารณาของ กพยช. จึงอาจกล่าวได้ว่าคณะอนุกรรมการฯ ยังไม่ได้รับมอบหมายให้พิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมเป็นการเฉพาะ จึงอาจไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดกรอบการดำเนินงานด้านที่ ๒ ทั้งนี้ฝ่ายเลขานุการฯ ได้ชี้แจงว่า กรอบการดำเนินงานด้านที่ ๒ ที่ฝ่ายเลขานุการฯ เสนอ ปัจจุบันยังไม่ได้รับมอบหมายจาก กพยช. อย่างไรก็ตาม มีกฎหมายจำนวน ๑๓ ฉบับที่เกี่ยวข้องกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานใน

กระบวนการยุติธรรม ซึ่งเห็นว่ามีผลสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ กพยช. และคณะอนุกรรมการฯ ที่จะช่วยขับเคลื่อนภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ จึงได้เสนอเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานด้านที่ ๒ ซึ่งกรอบแนวทางดังกล่าวเป็นการกำหนดขึ้นเพื่อทำหน้าที่รองรับร่างกฎหมายที่ กพยช. อาจจะมีมอบหมายในโอกาสต่อไป อย่างไรก็ตาม คณะอนุกรรมการฯ ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การดำเนินงานของ กพยช. และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมควรเป็นการที่ กพยช. สนับสนุนการดำเนินงานด้านกฎหมายของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมผ่านคณะอนุกรรมการฯ จึงเห็นควรปรับชื่อกรอบการดำเนินงานให้มีความชัดเจนเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานด้านกฎหมายของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรมแทน

๓. กรอบแนวทางการดำเนินงานกรอบที่ ๓ เรื่องรายประเด็น เรื่องการจัดการข้อมูลทะเบียนประวัติการกระทำผิดในกรณีทั่วไป และเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม เป็นเรื่องที่ กพยช. ให้ความสำคัญและต้องมีการดำเนินการโดยเร่งด่วน พร้อมทั้งต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ที่ชัดเจน เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อคนจำนวนมากและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานจึงเห็นควรปรับเรื่องการจัดการข้อมูลทะเบียนประวัติการกระทำผิดในกรณีทั่วไป และเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมเป็นกรอบการดำเนินงานหลัก

มติที่ประชุม มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ปรับปรุงกรอบการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเน้นเป้าหมายหลัก ๔ เรื่อง ดังนี้

๑) การจัดการข้อมูลทะเบียนประวัติการกระทำผิดในกรณีทั่วไป

๒) สถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

๓) การสนับสนุนการดำเนินงานด้านกฎหมายของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้าน

กระบวนการยุติธรรม

๔) เร่งรัดการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ ที่อยู่

ระหว่างดำเนินการ

๔.๒ สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

ตามที่คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมายและการบังคับใช้ ได้เสนอคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ (กพยช.) ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๑ พิจารณาแนวทางการแก้ไขปัญหากลุ่มกระบวนการยุติธรรม ทั้งในด้านการสอบสวนและการดำเนินคดีด้านสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลย ด้านการให้ความช่วยเหลือเหยื่อและผู้เสียหาย และด้านการพิจารณาและพิพากษาคดี เพื่อให้มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบ และพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการยุติธรรมให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน และได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการฯ ศึกษาเพิ่มเติมตามข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะของที่ประชุม ดังนี้

๑. ดำเนินการศึกษากระบวนการยุติธรรมทั้งระบบตั้งแต่ขั้นก่อนการพิจารณาคดี ระหว่างการพิจารณาคดี และการบังคับโทษ ว่ามีประเด็นใดบ้างที่สังคมยังไม่เชื่อถือ และประเด็นใดบ้างที่ยังเป็นข้อบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น ด้านกฎหมาย สภาพการปฏิบัติงานในพื้นที่จริง ข้อจำกัดขององค์กรและข้อเรียกร้องของสังคม เป็นต้น

๒. พิจารณานหาแนวทางแก้ไขปัญหามาตรฐานข้อค้นพบที่ได้โดยจะต้องครอบคลุมทั้งทางด้านเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน/เหยื่อ/จำเลย และประเด็นที่สังคมให้ความสำคัญเพื่อทำให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม

๓. ควรมีกลไกในการชี้แจงข้อเท็จจริงและให้ข้อมูลที่ถูกต้องในการสื่อสารกับประชาชนที่เหมาะสมกับช่วงเวลา

ฝ่ายเลขานุการฯ ขอเรียนว่า เพื่อเป็นไปตามมติของ กพยช. จึงได้ดำเนินการศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม คำนิยาม /องค์ประกอบเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของกระบวนการยุติธรรม ศึกษาสภาพปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมจากคดีที่น่าสนใจที่ปรากฏจากสื่อมวลชนตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นศาล รวมถึงในชั้นการ บังคับโทษ ผลการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความเชื่อมั่นของประชาชนต่อกระบวนการ ยุติธรรม ประเด็นข้อวิพากษ์วิจารณ์ของสื่อมวลชน สถิติของกระบวนการยุติธรรมบางตัวที่สะท้อนความ เชื่อมั่นการประเมินตัวชี้วัดของต่างประเทศ และได้ศึกษาถึงกฎหมาย ระเบียบ หรือแนวทางปฏิบัติของ หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่ได้ดำเนินการในปัจจุบันเพื่อจัดการกับปัญหาความเชื่อมั่นดังกล่าว นอกจากนี้ ยังได้ศึกษาแนวทางข้อเสนอเบื้องต้นให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งแนวทางในการประเมินตามกรอบตัวชี้วัดความเชื่อมั่นใน ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรม

ประเด็นอภิปราย

๑. กรณีสถิติความเชื่อมั่นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอพบว่าในแต่ละด้าน คือ ด้านสืบสวนสอบสวนได้คะแนน ๒๒.๘๗ เปอร์เซนต์ ด้านสั่งฟ้องได้คะแนน ๒๕.๕๒ เปอร์เซนต์ ด้านพิจารณาคดีได้คะแนน ๔๑.๒๙ เปอร์เซนต์ และด้านการบังคับโทษได้คะแนน ๒๔.๙๔ เปอร์เซนต์ เท่ากับในแต่ละด้าน คะแนนไม่ถึง ๕๐ เปอร์เซนต์ แสดงให้เห็นว่าภาพรวมได้คะแนนไม่ถึงเกณฑ์ ทั้งหมดถ้าจะแก้ปัญหาโดยใช้ Quick Win คือการสร้างการรับรู้ผ่าน Online และ Offline เห็นด้วยว่าน่าจะทำได้ ในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากสถิติที่วัดมาเป็นผลมาจากการนำเครื่องมือในการจัดทำตัวชี้วัดไปทดลองเก็บในปีแรก อาจจะไม่ครบถ้วนในการวัดความเชื่อมั่นทั้งหมดในมุมมองของภาคประชาชน ดังนั้นเมื่อเห็นแล้วว่าคะแนน ภาพรวมของความเชื่อมั่นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมยังไม่ถึงเกณฑ์ การคิดเครื่องมือที่จะใช้ในการ แก้ไขปัญหา หรือการกำหนด Quick Win จะต้องตอบสนองความเชื่อมั่นของประชาชน เพื่อให้คะแนนเพิ่มขึ้น ตามเกณฑ์และตรงกับดัชนีชี้วัดที่ตั้งไว้

๒. ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมจะสะท้อนผ่านทัศนคติ (Attitude) ของคน และยังมีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมในทางลบผ่านสื่อยิ่งตอกย้ำความคิดหรือทัศนคติของ ประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม จึงทำให้เกิดเป็น “ภาพจำ” ของประชาชนที่ไม่เชื่อมั่นในกระบวนการ ยุติธรรม ประกอบกับความคิดเห็นของประชาชนส่วนใหญ่จะมาจากคนสองกลุ่มใหญ่ ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์ โดยตรงในกระบวนการยุติธรรม และผู้ไม่เคยเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม การจะเปลี่ยนความคิดหรือภาพ จำของคนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมต้องพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายทั้งสองด้วย และในการแก้ไขปัญหาความ เชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ต้องค้นหากระบวนการที่จะมาแก้ไขปัญหาด้วย เช่น ประเทศไทยหากเป็นคดี แพ่งคนจะมองว่ากระบวนการยุติธรรมในทางแพ่งล่าช้า จึงจำเป็นต้องค้นหาข้อเท็จจริงบางอย่างมาพิสูจน์เพื่อ มาแก้ปัญหาให้ได้ว่าในคดีแพ่งคดีหนึ่ง ใช้เวลาดำเนินการเท่าใด เช่น จากการสำรวจคดีแพ่งประมาณ ๗๐ - ๘๐ เปอร์เซนต์ จะแล้วเสร็จโดยใช้ระยะเวลาประมาณปีครึ่งเท่านั้น ส่วนที่เหลืออีก ๒๐ เปอร์เซนต์อาจมี ความล่าช้าบ้าง ข้อเท็จจริงเช่นนี้จะสามารถเปลี่ยนทัศนคติหรือภาพจำของประชาชนที่มีต่อความเชื่อมั่นของ กระบวนการยุติธรรมได้ การนำเอาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ ความก้าวหน้าของคดีได้ จะทำให้คนเริ่มเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมได้เช่นกัน

๓. ปัจจุบันเห็นว่าความคิดของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเป็นไปในแง่ลบ ทั้งในเรื่องความล่าช้า ความไม่ถูกต้อง คนรวยได้โอกาส คนจนไม่มีโอกาส ความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น ดังนั้นหาก

ต้องการเปลี่ยนทัศนคติของคนจำเป็นต้องมีตัววัด จึงต้องพิจารณาว่าถ้าจะวัดความเชื่อมั่นจะวัดจากอะไร ในต่างประเทศมีเครื่องมือวัดหรือไม่ มีการสำรวจต่อเนื่องหรือไม่ และถ้าเกิดพบช่องว่างในกระบวนการยุติธรรม จำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ไข ซึ่งมักจะมีช่องว่างอยู่ไม่มาก สิ่งสำคัญคือเรื่องประสิทธิภาพ (เวลา+ต้นทุน) เช่น ความล่าช้า เสียค่าใช้จ่ายมาก และประสิทธิผล (ต้องนำมาซึ่งความเป็นธรรม) เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน ฆาตกรรม เป็นต้น

๔. จากผลสำรวจสถิติความเชื่อมั่นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่ฝ่ายเลขานุการฯ นำเสนอจะพบว่าไม่น่าจะสะท้อนข้อเท็จจริง เพราะถ้าระบบกระบวนการยุติธรรมไทยไม่ได้รับความเชื่อมั่นในระดับนี้ น่าจะก่อให้เกิดปัญหาอย่างมาก จึงมีข้อสังเกตว่าจากผลสำรวจดังกล่าวใช้กลุ่มประชากรใดในการศึกษา ยกตัวอย่างการสำรวจของสำนักงานศาลปกครองได้มีการสำรวจความเชื่อมั่นที่มีต่อศาลปกครอง ซึ่งจะมีการแยกกลุ่มประชากรออกเป็น ๒ กลุ่ม คือกลุ่มที่เข้ามาใช้บริการ กับกลุ่มบุคคลภายนอก เพื่อนำผลที่ได้มาเทียบกับความเชื่อมั่นที่มีต่อศาลปกครอง โดยผลการสำรวจที่ออกมาจากกลุ่มประชากรทั้ง ๒ กลุ่ม พบว่า ความเชื่อมั่นที่มีต่อศาลปกครองไม่ได้แตกต่างกันมากนัก แต่จากผลสำรวจความเชื่อมั่นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมที่เสนอมานี้ น่าจะเป็นในขั้นสอบสวนจนถึงกระบวนการพิจารณาคดีพบว่ามีความเชื่อมั่นไม่ถึงครึ่ง จึงอาจจะมีปัญหาบางประการในการสำรวจ นอกจากนี้ ในการสำรวจต้องไม่ใช้การสำรวจความรู้สึกเพียงอย่างเดียว เพราะจะไม่สะท้อนข้อเท็จจริง จึงต้องมีการแบ่งกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนระหว่างกลุ่มเป้าหมายโดยตรงและกลุ่มเป้าหมายโดยอ้อม ส่วนในเรื่องของการแก้ปัญหา เมื่อรวบรวมสภาพปัญหาต่างๆ ได้แล้ว ควรจะมีการจัดกลุ่มปัญหาและนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหาในแต่ละประเด็นว่าจะสามารถแก้ไขได้อย่างไร หากมุ่งเน้นในด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นหลัก จะต้องเริ่มจากพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ศาลและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่างๆ สำหรับข้อเสนอในเรื่องการสร้างการรับรู้เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ควรต้องมีการกำหนดแนวทางให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนให้ได้ เพราะจะช่วยเรื่องการปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนได้ นอกจากนี้ ในส่วนของการแยกสภาพปัญหาออกเป็นกระบวนการก่อน ระหว่าง และภายหลังการพิจารณา ในส่วนของกระบวนการระหว่างการพิจารณา เห็นว่า ปัญหาการตัดสินใจของศาลจะขึ้นอยู่กับสำนวนคดีเป็นหลัก พยานหลักฐานในสำนวนคดีจะอ่อนหรือจะแข็งจะเริ่มมาตั้งแต่ต้นทาง ศาลจะพิจารณาตามสำนวน จะหยิบพยานหลักฐานนอกสำนวนมาไม่ได้ ศาลจึงเป็นปลายทาง ดังนั้น กระบวนการต้นทางจึงมีความสำคัญมาก จึงควรพิจารณาว่า จะทำอย่างไรให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ และสามารถรวบรวมพยานหลักฐานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และทำได้ตามมาตรฐานที่ควรจะเป็น ปัญหาเรื่องระบบไม่ได้เป็นปัญหาใหญ่เท่ากับเรื่องขององค์ความรู้และการปฏิบัติหน้าที่ของคนหรือเจ้าหน้าที่ เพราะระบบมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดอยู่แล้ว

๕. ควรกำหนดเครื่องมือในการวัดความเชื่อมั่นประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมให้ชัดเจนในลักษณะของการเป็นหน่วยวัดกลาง มีการประเมินผล และอย่างน้อยต้องวัดออกมาเป็นตัวเลขที่สามารถบ่งบอกได้ว่าสถานการณ์ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมดีขึ้นหรือแย่ลง

๖. ในเบื้องต้นต้องสอบถามข้อเท็จจริงในส่วนของสภาพปัญหาในขั้นก่อนการพิจารณา ระหว่างการพิจารณา และหลังการพิจารณาให้ชัดเจน โดยสิ่งสำคัญคือต้องพิจารณาให้ได้ว่าหากพบสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในแต่ละกรณีจะมีกระบวนการแก้ปัญหาที่จะลดหรือเพิ่มความเชื่อมั่นอย่างไร นอกจากนี้จำเป็นต้องกำหนดเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark) ของความเชื่อมั่นให้ได้ โดยความเชื่อมั่นสามารถสะท้อนได้จากความเชื่อมั่นต่อหน่วยงานและความเชื่อมั่นต่อกระบวนการ และมิติของคนหรือกลุ่มประชาชนที่จะทำการสำรวจความเชื่อมั่นก็มี ๒ กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีประสบการณ์ตรง และกลุ่มผู้ไม่มีประสบการณ์ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับคดีเลย แต่พร้อมที่จะเชื่อ ซึ่งทำให้กระบวนการยุติธรรมหมดความน่าเชื่อถือ ดังนั้นการสร้างการรับรู้จะต้องพิจารณาแยกในแต่ละประเด็นของสภาพปัญหา ซึ่งแนวคิดของการสร้างการรับรู้

แบบ Online คือ ประชาชนที่สามารถเสฟขวผ่านทางสื่อออนไลน์ได้ ส่วน Offline คือ กลุ่มคนในชนบทที่ต้องลงไปให้ความรู้ผ่านทางการประชุมในหมู่บ้าน และสุดท้ายต้องออกมาเป็น Action plan โดยจาก Quick Win บางเรื่อง เช่น เรื่องโครงการทนายความอาสาประจำสถานีตำรวจ โครงการรับแจ้งความทุกท้องที่เป็นโครงการของคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นกรณีที่หากเรื่องไหนมีกิจกรรมในทำนองที่ตอบโจทยอยู่แล้ว จะสามารถนำมาพิจารณาประกอบได้ แต่บางกรณีก็มีข้อเสนอขึ้นมาใหม่ เช่น โครงการยุติธรรม...ทันที ทันใจ ไร้กังวล โครงการนี้เกิดขึ้นมาจากกระทรวงยุติธรรมที่เห็นว่า ไม่ควรที่จะเกิดกรณีที่เรียกว่า “ดูตาย” กล่าวคือ เมื่อเกิดสถานการณ์บางอย่างขึ้น เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรีบเข้าไปจัดการดูแลหรือเยียวยาความเสียหายโดยเร็ว เพราะฉะนั้นสิ่งที่ต้องทำคือหากกลไกในการแก้ไขปัญหาในแต่ละประเด็นและกำหนดเป้าหมายหรือเกณฑ์มาตรฐานปัจจุบัน โดยในปัจจุบัน มีคณะอนุกรรมการจัดทำตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นการจัดทำตัวชี้วัดแบบร่วม หรือ Joint Indicator เราเรียกโดยย่อว่า REGRADE ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๗ ชุดตัวชี้วัด ดังนี้ ๑) RIGHT AND LEGAL KNOWLEDGE (ประชาชนรับรู้กฎหมายและสิทธิพื้นฐาน) ๒) EFFECTIVE CRIME CONTROL (การควบคุมอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพ) ๓) GOOD GOVERNANCE JUSTICE (กระบวนการยุติธรรมบนพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดี) ๔) REDUCED RECIDIVISM (การกระทำผิดซ้ำลดลง) ๕) APPROPRIATE PROTECTION OF VICTIM AND ACCUSED (ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม) ๖) DO NOT HAVE ANY MISCARRIAGE OF JUSTICE (ไม่มีผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกจับกุมโดยไม่ได้กระทำความผิด) ๗) ENSURED TRUST IN JUSTICE (ประชาชนให้ความเชื่อมั่นเชื่อถือ ศรัทธาในกระบวนการยุติธรรม) โดยในข้อ ๗) จะมีการวัดความเชื่อมั่นที่สามารถนำมาปรับหรือกำหนดเป็นเกณฑ์มาตรฐานในการวัดได้

๗. กรณีปัญหาระหว่างการพิจารณาในเรื่องปัญหาการตัดสินลงโทษผิดคน ที่กล่าวว่า เมื่อมีการยื่นฟ้องต่อศาลแล้วศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง และจำเลยสูญเสียอิสรภาพในระหว่างการดำเนินคดี เห็นว่า การที่ศาลยกฟ้องในหลายกรณีไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นจะไม่ได้กระทำความผิด กรณีดังกล่าวจึงอาจไม่เกี่ยวกับการตัดสินลงโทษผิดคน รวมไปถึงผลสำรวจที่เห็นควรให้อัยการเข้ามาร่วมสอบสวนก็ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลงโทษผิดคน จึงควรมีการแยกแยะให้ชัดเจนว่าปัญหาใดเป็นปัญหาที่ต้องแก้ที่กระบวนการในชั้นศาล

๘. การกำหนดเครื่องมือที่จะนำมาใช้วัดความเชื่อมั่นของประชาชนในยุติธรรมในแต่ละประเด็นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่จะส่งผลต่อการวัดความเชื่อมั่น และต้องไปสอบทานกับเครื่องมือที่ใช้ในต่างประเทศด้วย เพื่อให้มีความเป็นภาวะวิสัย นอกจากนี้ยังต้องมีการสำรวจเป็นกิจวัตร รวมไปถึงพิจารณาทำความเข้าใจถึงปัจจัย (Factor) ที่ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เชื่อมั่น เช่น ถ้าเป็นความล่าช้ามันแสดงถึงความไม่เชื่อมั่นในด้านประสิทธิภาพ ส่วนเรื่องประสิทธิผล จะเป็นเรื่องความเหลื่อมล้ำที่คนจนรู้สึกว่าได้รับการดูแลน้อยกว่าคนรวย ก็ต้องพิจารณาว่าจะลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างไร ดังนั้น จึงต้องมีการศึกษาถึงปัจจัย (Factor) ที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหา สาเหตุ (Cause) ของปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา (Solution) มุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยพิจารณาประกอบกับมิติในเรื่องของระยะเวลา ต้นทุน ความเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ โดยใช้การพิจารณาจากคดีที่น่าสนใจเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาสอบทาน รวมทั้งกำหนดกลไกในการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว (Quick Response) เพื่อสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและปรับเปลี่ยนทัศนคติในแง่ลบของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมมา และที่สำคัญอย่างยิ่งต้องปรับปรุงหรือพัฒนาเครื่องมือในการวัดความเชื่อมั่นที่ต้องมีการกำหนดวิธีการจัดเก็บข้อมูล กลุ่มเป้าหมายครอบคลุมแค่ไหน ระยะเวลาในการวัดหรือความถี่ในการจัดเก็บ โดยศึกษาแนวทางการวัดความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในต่างประเทศ

๙. การสำรวจความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม จะพิจารณาเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่เป็นประชาชนเพียงอย่างเดียวหรือไม่ ประกอบกับประชาชนมีทั้งผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้ที่ได้รับสื่อข้อมูลต่างๆ รวมไปถึงผู้ที่ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม (ตำรวจ อัยการ ศาล) ซึ่งผู้ปฏิบัติงานยังสามารถแบ่งได้เป็นผู้กำกับนโยบาย ตัวองค์กร และอีกกลุ่มคือตัวเจ้าหน้าที่ และเมื่อมีกฎหมายแล้วต้องพิจารณาถึงปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย และประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายประกอบด้วย เพราะฉะนั้น การสำรวจความเชื่อมั่นต้องพิจารณาถึงกลุ่มเป้าหมายให้ครบถ้วน

มติที่ประชุม มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ดังนี้

๑) ศึกษา วิเคราะห์ พร้อมทั้งสอบทานปัจจัยที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหา (Factor) สาเหตุ (Cause) ของปัญหาความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมเพิ่มเติม เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหา (Solution) ที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในกระบวนการยุติธรรม

๒) เสนอแนวทางหรือกลไกการแก้ไขปัญหาความเชื่อมั่นกระบวนการยุติธรรมอย่างรวดเร็ว (Quick Response) รวมถึงการสร้างการรับรู้ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดเป็นแผนปฏิบัติการ (Action plan) ที่ชัดเจนให้สอดคล้องกับประเด็นที่ประชาชนขาดความเชื่อมั่นเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในสถานการณ์เร่งด่วนและลดทัศนคติเชิงลบที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม

๓) พัฒนาเครื่องมือเพื่อใช้วัดความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม โดยคำนึงถึงวิธีการเก็บข้อมูล (Methodology) กลุ่มเป้าหมายที่จะจัดเก็บ (Target) ความถี่ในการจัดเก็บ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและเที่ยงตรง โดยให้เปรียบเทียบกับการวัดความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมในต่างประเทศ

๔.๓ สถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ

สืบเนื่องจากการประชุมผู้บริหารกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้รับทราบสภาพปัญหาจากการลงพื้นที่และการสะท้อนความเห็นจากหลายภาคส่วนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ จึงได้มอบหมายให้สำนักงานกิจการยุติธรรมศึกษาสถานการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ สำนักงานกิจการยุติธรรมในฐานะฝ่ายเลขานุการฯ จึงได้รวบรวมสภาพปัญหาที่เกิดจากการลงพื้นที่รวมทั้งศึกษาเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และสถิติต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นสถานการณ์ความเชื่อมั่นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความใน ๔ ประเด็น ได้แก่ สภาพปัญหาและสถิติที่เกี่ยวข้อง กลไกหรือกระบวนการตรวจสอบที่มีในปัจจุบัน (กระบวนการก่อน-ระหว่าง-หลังการเกิดปัญหา) ช่องว่าง (กระบวนการก่อน-ระหว่าง-หลังการเกิดปัญหา) ข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาที่ต้องดำเนินการในระยะสั้น ระยะเร่งด่วน และที่ต้องดำเนินการสม่ำเสมอ

ประเด็นอภิปราย

๑. สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความที่ฝ่ายเลขานุการฯ ได้หยิบยกขึ้นมา นั้น สามารถบริหารจัดการหรือแก้ไขปัญหาภายใต้ระบบหรือกลไกเดิมของสภาพทนายความที่มีอยู่แล้วหรือไม่ หากสามารถแก้ไขปัญหาได้ก็ให้ดำเนินการตามกลไกเดิม แต่ถ้าเป็นสภาพปัญหาที่ไม่สามารถใช้อีกต่อไปได้ ต้องมาหาวิธีแก้หรือทางออกสำหรับปัญหานั้น หรือหากเป็นกรณีที่กลไกเดิมสามารถแก้ไขปัญหาได้แต่มีข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลเพื่อให้กลไกการบริหารจัดการของสภาพทนายความดีขึ้นก็สามารถเป็นอีกข้อเสนอแนวทางหนึ่งได้ อย่างไรก็ตาม สภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้นจากการลงพื้นที่หรือเกิดจากสื่อที่ดี เช่น กรณีทนายความไปเป็นตัวแทนให้นายทุนจัดทำสัญญาการกู้ยืมเงินนั้นนอกระบบโดยมีการกำหนดดอกเบี้ยเกินอัตรา หรือในกรณีที่ทนายความออกสื่อโทรทัศน์เพื่อให้ศาลปรึกษาลงต้นกฎหมายซึ่งก็มีทนายความอีกหลายคนมาออกสื่อในประเด็นเดียวกัน แต่ให้ความเห็นไม่ตรงกันเป็นผลทำให้เกิดความ

สืบสวนว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง กรณีเช่นนี้ อยู่ภายใต้ข้อบังคับหรือกฎหมายที่สภาพนายความสามารถกำกับดูแลได้หรือไม่

๒. กลไกหรือการบริหารจัดการเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของนายความจะถูกกำหนดไว้ในข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ พ.ศ. ๒๕๒๙ รวมถึงพระราชบัญญัตินายความ พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งประกอบไปด้วย คณะกรรมการบริหารจะพิจารณาในเชิงนโยบาย และ คณะกรรมการมรรยาทนายความ ซึ่งมีการแบ่งอำนาจหน้าที่เพื่อพิจารณาคดีมรรยาทนายความไว้อย่างชัดเจน ปัจจุบันโครงสร้างของคณะกรรมการมรรยาทนายความมีกรรมการจำนวน ๑๕ คน เสนอชื่อโดยคณะกรรมการบริหารและต้องได้รับความเห็นชอบจากนายกสภาพิเศษ ซึ่งก็คือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จึงมีอิสระในการพิจารณาคดีมรรยาทและวิธีการดำเนินงานตามพระราชบัญญัตินายความฯ ได้กำหนดว่า เมื่อมีผู้ร้องเรียนเข้ามาหรือความปรากฏ คณะกรรมการมรรยาทนายความสามารถหยิบยกประเด็นนั้นขึ้นพิจารณาเป็นคดีมรรยาทได้ อีกทั้งการจะถอนคดีมรรยาทนายความต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการมรรยาทนายความเกินกว่ากึ่งหนึ่งเสียก่อนจึงจะถอนเรื่องได้ ดังนั้น การพิจารณาคดีมรรยาทค่อนข้างที่จะมีมาตรฐาน เพียงแต่อาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นบ้าง ซึ่งอาจจะเป็นกรณีที่เป็นปัญหาส่วนบุคคลหรือ Human Error และภาพจำของสังคมที่ว่าทำไมสภาพนายความไม่ลงโทษ หรือการใช้ระยะเวลายาวนานในการพิจารณา ซึ่งในเรื่องระยยะเวลานั้นส่วนใหญ่คดีจะจบลงด้วยความรวดเร็วพอสมควร โดยสภาพนายความได้จัดเก็บสถิติของคดีมรรยาทนายความไว้ทุกปีเพื่อรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมทราบ

สำหรับปัญหาเรื่องนายความทำสัญญาการกู้ยืมเงินนั้นนอกระบบโดยมีการกำหนดดอกเบี้ยเกินอัตราหรือในกรณีที่นายความออกสื่อโทรทัศน์ หากความปรากฏขึ้นหรือมีผู้เข้ามาร้องเรียนทางสภาพนายความจะหยิบยกประเด็นนั้นๆ ขึ้นมาพิจารณาและดำเนินการเสมอ เช่น กรณีนายความที่เข้าไปยักยอกเงินคู่ความ (น้องปิม) สภาพนายความได้ตั้งคณะกรรมการสอบสวน รวมทั้งได้แต่งตั้งนายความเพื่อดำเนินคดีทางอาญากับนายความและผู้ที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าวซึ่งขณะนี้ถูกจำคุกแล้ว รวมถึงย้อนกลับไปพิจารณาคำพิพากษาว่าการบังคับคดีครั้งนั้น มีเหตุใดถึงไม่ยื่นฎีกา และยินยอมรับเงินนั้นจนนายความยักยอกเอาไปได้ โดยสภาพนายความได้ตั้งนายความชุดหนึ่งเข้าไปที่ศาลจังหวัดไชยาพบว่า มีเหตุสงสัยหลายประเด็น จะเห็นได้ว่าประเด็นที่อยู่ในความสนใจของสังคมสภาพนายความได้ติดตามอยู่ตลอด อย่างไรก็ตาม การที่นายความออกสื่อโทรทัศน์เป็นเรื่องที่ควบคุมได้ยาก การที่นายความออกสื่อโทรทัศน์ดังกล่าวถือว่าการโอ้อวดความรู้ความสามารถซึ่งเป็นความผิดตามข้อบังคับสภาพนายความว่าด้วยมรรยาทนายความ ๒๕๒๙ แต่ในบางประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามีการอนุญาตให้นายความสามารถโอ้อวดความรู้ความสามารถผ่านสื่อโทรทัศน์ได้ รวมถึงการพิจารณาคดีของศาลในบางคดี ซึ่งกรณีการออกสื่อโทรทัศน์ดังกล่าว หากพิจารณาในอีกมุมมองหนึ่ง ก็เป็นการให้ความรู้แก่ประชาชน และเพิ่มโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ง่ายขึ้น แต่ในบางประเทศก็ไม่อนุญาตให้กระทำได้ ดังนั้น หากจะเปิดโอกาสให้นายความในประเทศไทยโอ้อวดความรู้ความสามารถผ่านสื่อโทรทัศน์จะต้องหาจุดสมดุลในการนำมาใช้ด้วย แต่ในขณะนี้มองว่าการที่นายความออกสื่อโทรทัศน์เป็นการให้คำปรึกษาทางกฎหมายซึ่งยังไม่มีกฎหมายใดกำหนดเป็นการควบคุมไว้มีเพียงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ กำหนดไว้เท่านั้น

๓. เห็นควรให้มีการศึกษาถึงปัญหาที่แท้จริงเสียก่อนเพื่อนำมาพิจารณาว่าปัญหานั้น ข้อบังคับของสภาพนายความหรือพระราชบัญญัตินายความฯ ครอบคลุมและสามารถแก้ไขปัญหาได้หรือไม่ หากแก้ไขปัญหาได้ต้องดำเนินการอย่างไรต่อไปเพื่อพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น หรือถ้าข้อบังคับฯ หรือพระราชบัญญัตินายความฯ ที่มีอยู่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ต้องหาวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าวหรือหาทางออกให้กับปัญหาดังกล่าวอย่างไรก็ดี หากสภาพนายความมีประเด็นใดเพิ่มเติมสามารถหารือและเสนอเข้ามายังกระทรวงยุติธรรมได้ทันที

๔. ปัญหาความที่ถูกลงโทษ เช่น ถูกเพิกถอนใบอนุญาตความแล้ว แต่ยังคงแอบอ้างว่าเป็นนายความอยู่ บุคคลดังกล่าวไม่อยู่ในความควบคุมของสภานายความ เช่นนี้จะมีหน่วยงานใดเข้ามาควบคุมดูแลบุคคลเหล่านี้ อีกทั้ง ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจะคล้ายกับเรื่องสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม จึงมีประเด็นว่า เรื่องที่เกิดขึ้นแล้วเช่นนี้จะแก้ไขปัญหายังไง หากพิจารณาในเชิง passive หมายความว่า เมื่อเกิดปัญหาก็กแก้ไขเป็นเรื่อยๆ ไป แต่ในเชิงระบบ หรือเชิงป้องกัน เช่นนี้จะมีกลไกอะไรเข้ามาแก้ไขทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ซึ่งอาจจะเป็นการแก้ไขปัญหายาว ส่วนการแก้ไขในระยะสั้นอาจจะต้องสอบถามไปยังสภานายความอีกครั้งว่ามีกลไกการแก้ไขอย่างไร กระบวนการพิจารณาคดีมรรยาทนายความเป็นอย่างไง อีกทั้ง ประชาชนยังมีภาพจำในกรณีที่ทนายความมีความผิดแต่ไม่ได้รับโทษ หรือทำไมการพิจารณาคดีมรรยาทจึงใช้เวลานาน จึงต้องมาค้นหาวิธีที่จะลบภาพจำเหล่านั้นออกด้วย

๕. สำหรับข้อเสนอที่จะแก้ไขปัญหายังคงเป็นช่องว่างอยู่ เช่น การสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชนหรือระบบป้องกันตนเองจากทนายความที่จะประพฤติไม่สุจริต เช่น การเผยแพร่ข้อมูลการถูกลบชื่อ พักใช้ หรือภาคทัณฑ์ต่าง ๆ บนเว็บไซต์เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ อาจพิจารณาเป็นมาตรการที่ส่งเสริมให้กลไกเดิมมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นเรื่องที่สามารถดำเนินการได้ในทันทีและไม่มีค่าใช้จ่าย รวมถึงการพิจารณาบทลงโทษให้มีความหลากหลายเพื่อสร้างมาตรการป้องปรามก็เป็นข้อเสนอที่สามารถนำมาพิจารณาได้

มติที่ประชุม มอบหมายฝ่ายเลขานุการฯ ประสานผู้แทนสภานายความเพื่อประมวลข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ทนายความที่กลไกปัจจุบันยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ โดยใช้กรอบแนวทางการดำเนินงานของสถานการณ์ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม เพื่อหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหา (Factor) สาเหตุ (Cause) และแนวทางในการแก้ไขปัญหา (Solution) ที่เหมาะสมรวมทั้งแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็ว (Quick Response) เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนในสถานการณ์เร่งด่วนและลดปัญหาที่เกิดขึ้นกับการปฏิบัติหน้าที่ของทนายความ

ระเบียบวาระที่ ๕ เรื่องอื่นๆ
ไม่มี

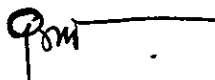
เลิกประชุม เวลา ๑๕.๓๐ น.

(นางสาวเปรมมิศา หนูเรืองงาม)
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นายวัฒนการ สันนัย)
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม

(นางอุษา จันพลอย บุญเปี่ยม)
อนุกรรมการและเลขานุการ
ผู้จัดรายงานการประชุม